

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Návrh zákona vytvára novú právnu úpravu v oblasti spravovania a nákupu úverov, pričom jedným z hlavných dôvodov na predloženie návrhu zákona je prebratie požiadaviek ustanovených v smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/2167 z 24. novembra 2021 o správcoch úverov a nákupcoch úverov a o zmene smerníc 2008/48/ES a 2014/17/EÚ (ďalej len „smernica 2021/2167“) nakoľko Slovenskej republike vyplýva povinnosť transponovať citovanú smernicu do vnútroštátneho právneho poriadku na dosiahnutie súladu s legislatívou Európskej únie (ďalej len „EÚ“).

Primárnym cieľom je riešenie problematiky nesplácaných úverov, keďže finančná kríza a recesia viedli k nárastu počtu dlžníkov neschopných splácať svoje úvery vzhľadom na to, že viaceré spoločnosti a občania čelili pretrvávajúcim platobným ťažkostiam alebo dokonca konkurzu. V dôsledku toho stúpol počet nesplácaných úverov, ktoré môžu ovplyvniť výkonnosť bánk. Nesplácané úvery vytvárajú pre banku nižšie príjmy ako splácané úvery, čím znižujú ziskovosť banky. V najvážnejších prípadoch môžu tieto účinky viesť k pochybnostiam o životaschopnosti banky s potenciálnymi dôsledkami pre finančnú stabilitu. Súčasne nesplácané úvery vyžadujú značné množstvo ľudských aj finančných zdrojov banky. To znižuje schopnosť banky poskytovať úvery, a to aj malým a stredným podnikom.

Návrh zákona preto sleduje viacero cieľov, ktoré majú primárne riešiť problematiku nesplácaných úverov a podporiť rozvoj sekundárnych trhov s nesplácanými úvermi v EÚ. Už Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/630 sa do nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 575/2013 zaviedli nové pravidlá, podľa ktorých sa od úverových inštitúcií vyžaduje, aby vyčlenili dostatočné zdroje na to, keď sa nové úvery stanú nesplácanými. Tým by sa mali vytvoriť vhodné stimuly na riešenie nesplácaných úverov v počiatočnom štádiu a zabrániť ich nadmernému hromadeniu. Ak by však aj napriek zavedeniu vyššie uvedených mechanizmov objem nesplácaných úverov príliš vzrástol, úverové inštitúcie by mali mať možnosť predať ich iným subjektom na efektívnych, konkurencieschopných a transparentných sekundárnych trhoch. To odôvodňuje potrebu prijatia novej právnej úpravy v pohode návrhu zákona, ktorý vytvára právny rámec v oblasti spravovania a nákupu úverov a umožňuje úverovým inštitúciám lepšie riešiť úvery, ktoré sa stanú nesplácanými, a to zlepšením podmienok pre predaj úveru tretím stranám. Prostredníctvom externého zabezpečenia spravovania nesplácaných úverov špecializovaným správcom úverov, alebo prevodom zmluvy o úvere na nákupcu úveru, ktorý má potrebný záujem podstupovať riziká a ma odborné znalosti na ich riadenie budú môcť úverové inštitúcie riešiť nadmerné hromadenie nesplácaných úverov, nedostatok zamestnancov alebo odborných znalostí.

V článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) sa Európskemu parlamentu a Rade udeľuje právomoc prijímať opatrenia na aproximáciu ustanovení zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré smerujú k vytváraniu a fungovaniu vnútorného trhu. Článkom 114 ZFEÚ sa umožňuje, aby EÚ prijala opatrenia nielen na odstránenie súčasných prekážok vytvárania a fungovania vnútorného trhu, ale aj na riešenie prekážok, ktoré odrádzajú hospodárske subjekty od plného využitia prínosov tohto trhu. V článku 53 ZFEÚ sa navyše Európskemu parlamentu a Rade udeľuje právomoc prijímať smernice na koordináciu vnútroštátnych ustanovení týkajúcich sa hospodárskych činností.

Nákupcovia úverov a správcovia úverov v súčasnosti nemôžu využívať výhody vnútorného trhu v dôsledku prekážok, ktoré vznikajú z dôvodu rozdielných alebo absentujúcich vnútroštátnych právnych predpisov, keďže neexistuje osobitný a koherentný režim regulácie a dohľadu. Veľké rozdiely v regulačných normách prijatých členskými štátmi EÚ prispievajú k fragmentácii trhu, čo obmedzuje voľný tok kapitálu a služieb v rámci EÚ, vedie k nedostatočnej hospodárskej súťaži a spomaľuje rozvoj fungujúceho sekundárneho trhu s bankovými úvermi. Obmedzená účasť investorov a správcov naznačuje slabý konkurenčný tlak na obidvoch trhoch (pre nákup aj pre spravovanie úverov). To má za následok vysoké poplatky, ktoré spoločnosti spravujúce úvery účtujú nákupcom za svoje služby, a nízke ceny, ktoré môžu banky realizovať pri predaji nesplácaných úverov nebankovým investorom, čo znižuje motiváciu bánk zbaviť sa vysokých objemov nesplácaných úverov.

Návrhom zákona sa má ďalej dosiahnuť:

- zavedenie komplexnej stratégie na riešenie nesplácaných úverov a tým zníženie súčasného objemu nesplácaných úverov a zároveň zabránenie nadmernému vytváraniu nesplácaných úverov v budúcnosti;
- posilnenie bankovej únie a integrovaného finančného systému posilnením odolnosti hospodárskej a menovej únie voči nepriaznivým otrasom tým, že sa uľahčí súkromné cezhraničné rozdelenie rizika, pričom sa zároveň zníži potreba verejného rozdelenia rizika;
- zabezpečenie konkurencie v bankovom sektore, zachovanie finančnej stability a podpora poskytovania úverov s cieľom vytvárať pracovné miesta a posilňovať rast v rámci EÚ;
- zadefinovanie jednotných podmienok na získanie povolenia pre správcov úverov na výkon ich činnosti v rámci EÚ;
- vytvorenie osobitného rámca na zabezpečenie účinného a efektívneho dohľadu nad cezhraničnými správcami úverov;
- odstránenie prekážok pre prevod nesplácaných úverov úverovými inštitúciami na nákupcov úverov a stanovenie záruk pre tento prevod pri súčasnom zachovaní práv dlžníkov.

Ciele návrhu zákona budú splnené prostredníctvom ustanovenia zákonných požiadaviek na udelenie povolenia pre správcov úverov, dôvody, pre ktoré môže byť povolenie správcom úverov odobraté, náležitosti registra správcov úverov, povinnosti vo vzťahu k dlžníkom, požiadavky na úpravu právneho vzťahu medzi správcom úveru a nákupcom úveru, externé zabezpečovanie činností správcov úveru, právny rámec cezhraničných činností spravovania úveru, právne postavenie nákupcov úveru a dohľad nad všetkými dotknutými subjektami v zmysle návrhu zákona.

V záujme zachovania primeranej úrovne ochrany spotrebiteľa v súlade so štandardmi ustanovenými právnymi predpismi EÚ, návrh zákona prinesie zmeny zákona č. 129/2010 o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 90/2016 o úveroch na bývanie a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktoré sa týkajú oznamovacej povinnosti voči spotrebiteľovi, stanovenia primeraných politík a postupov na splácanie pred začatím konania vo veci realizácie záložného práva a v oblasti uplatnenia námietok voči nákupcovi úveru v rovnakom rozsahu ako mal spotrebiteľ k dispozícii proti pôvodnému veriteľovi.

V rámci ďalších novelizačných článkov návrhu zákona je zabezpečený súlad článku I návrhu zákona s ostatnými právnymi predpismi, ktorých sa dotýkajú zmeny zavedené týmto článkom.

Návrh zákona má pozitívne aj negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie, vrátane vplyvov na malé a stredné podniky. Mechanizmus znižovania byrokracie a nákladov sa uplatňuje iba čiastočne. Návrh zákona má tiež pozitívne sociálne vplyvy. Návrh zákona nemá vplyvy na rozpočet verejnej správy a rozpočty obcí a vyšších územných celkov, životné prostredie, informatizáciu spoločnosti, služby verejnej správy pre občana ani na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a nálezmi ústavného súdu, zákonmi, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, ako aj s právom Európskej únie.